

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

ÁTDOLGOZÁSI JOG MEGÍTÉLÉSE

SZJSZT-04/2017

A megkereső által feltett kérdések

A Fővárosi Törvényszék végzésében feltett kérdései az alábbiak.

Vizsgálja meg a keresetlevélhez csatolt F/3 jelű támogatási és karbantartási szerződést, az annak előzményeit képező, az alperes és a perben nem szereplő harmadik fél 2004. és 2005. évben megkötött szerződéseit a perbeli szoftver létrehozásával kapcsolatban! Majd vizsgálja meg a felperes 3. sz. beadványához F/8 alatt csatolt CD-n található szoftvert, és vesse össze az alperes által a 25. számú beadványhoz csatolt CD-n szereplő szoftverrel! Az utóbbit kezelje bizalmasan, a felperes részére az csak a bíróság rendelkezése alapján adható ki. A szoftverek megjelenése szempontjából vegye figyelembe a 29. számú jegyzőkönyvhöz a felperes által 29/F/1. alatt csatolt képernyőnyomatokat!

- 1. A fentiek fényében állapítsa meg, hogy az alperes által végrehajtott szoftverátdolgozás meghaladta-e a felperes szoftverének az alperes saját gépi felhasználásához, archiválásához szükséges mértéket, illetve a korábbi használatnak megfelelő feladatmegoldás céljából elengedhetetlenül szükséges átdolgozás szintjét!*
- 2. Vizsgálja meg, hogy a fent említett 3 szerződés rendelkezései szerint a szoftver átdolgozása a korábbi használatnak megfelelő feladatmegoldás céljából korlátozásba ütközött-e, illetve az átdolgozás tekinthető-e hibajavításnak a banki művelet gyorsítása érdekében (lásd 34. sz. beadvány 4. pont)!*

Az eljáró tanács szakértői véleménye

I. Bevezető megjegyzések

A) Műszaki megállapítások

Az eljáró tanács a kirendelő végzésnek megfelelően megvizsgálta a rendelkezésére bocsátott adathordozókat. A vizsgálat alapján levonható következtetések az alábbiakban foglalhatóak össze.

Az eljáró tanács számára nem állt rendelkezésre olyan technikai háttér, amellyel ilyen nagy volumenű rendszert futtatás közben meg tudna vizsgálni. Ennek következtében az informatikai vizsgálat lehetséges eszközei jelentősen beszűkültek. Az eljáró tanács műszaki vizsgálatát jelentősen korlátozta az is, hogy nem állt rendelkezésre olyan fejlesztési állapot, mely alapján műszakilag egyértelműen eldönthető lett volna, hogy az átdolgozás mértéke indokolt volt-e a felmerülő igények, problémák szempontjából, vagy az azon való túlmutatás az eredeti célfunkcionalitást oly mértékben átalakító művelet volt, amelyre az alperesnek nem volt joga.

Ugyancsak korlátozta az eljáró tanács lehetőségét, hogy az iratanyaghoz csatolt képernyőképek utalnak hibajavításon túlmutató új megoldásokra, de ezek működés közbeni visszaellenőrizhetősége a csatolt elektronikus állományokból nem volt megoldható. A rendelkezésre álló elektronikus adathordozón rögzített adatokból az eredeti elvárásrendszer pontos jellemzői nem állapíthatók meg. A programok futtatása nélkül, továbbá a szoftverrel összekapcsolt egyéb számítógépes rendszerek részletes leírása nélkül, önmagukban a kódok nem alkalmasak arra, hogy rá lehessen mutatni az átdolgozások egész rendszerben betöltött szerepére és annak pontos mértékére.

A „saját gépi felhasználás” fogalma informatikai szempontból nem állandósult, így ennek mentén szintén nem fogalmazható meg olyan objektív határvonal, mely alapján az átdolgozási kereteket a forráskódra építve el lehetne pontosan különíteni.

Az eljáró tanács számára átadott dokumentumok a fejlesztési folyamatokban lezajló eseményekre kitérnek, de az események egymásra épültségét nem lehet a forráskód alapján, pusztán informatikai eszközökkel lekövetni, mivel mindkét csatolt forrásanyag egy pillanatnyi állapotot tükröz.

Önmagában informatikai eszközökkel a fenti okok miatt nem volt megállapítható, hogy a szoftverátdolgozás meghaladta-e a saját gépi felhasználáshoz szükséges mértéket.

B) Az átdolgozási jog mibenléte

Az átdolgozási jog a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény 17. § f) pontjában nevesített felhasználási jog, amely a vagyoni jogok körébe tartozik. Részletes kifejtését a 29. § tartalmazza az alábbiak szerint:

29. § A szerző kizárólagos joga, hogy a művét átdolgozza, illetve hogy erre másnak engedélyt adjon. Átdolgozás a mű fordítása, színpadi, zenei feldolgozása, filmre való átdolgozása, a filmalkotás átdolgozása és a mű minden más olyan megváltoztatása is, amelynek eredményeképpen az eredeti műből származó más mű jön létre.

A vagyoni jogok vonatkozásában a törvény további – jelen ügy szempontjából fontos – rendelkezése a 16. § (1) és (4) bekezdése, amely a vagyoni jogok hasznosításának módját nevesíti:

16. § (1) *A szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető.*

(4) *Ha e törvény másképp nem rendelkezik, a szerzőt a mű felhasználására adott engedély fejében díjazás illeti meg, amelynek – eltérő megállapodás hiányában – a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia. A díjazásról a jogosult csak kifejezett nyilatkozattal mondhat le. Ha a törvény a felhasználási szerződés érvényességét megszabott alakhoz köti, a díjazásról való lemondás is csak a megszabott alakban érvényes.*

Szintén kapcsolódó jogszabályhely a 42. § (1) és (3), valamint a 47. § (1) bekezdése:

42. § (1) *Felhasználási szerződés alapján a szerző engedélyt ad művének a felhasználására, a felhasználó pedig köteles ennek fejében díjat fizetni.*

(3) *Ha a felhasználási szerződés tartalma nem állapítható meg egyértelműen, a szerző számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni.*

47. § (1) *A felhasználási engedély csak kifejezett kikötés esetén terjed ki a mű átdolgozására.*

C) *A rendelkezésre bocsátott dokumentumok alapján az alábbiak a szerzői jogilag releváns viszonyok*

1. Vagyoni jogosult/felperes – viszonteladó/felhasználó-1

A felek által nem vitatottan az eredeti szoftver (Elektronikus számlakezelő központ vagy Távszámla) vagyoni jogosultja a felperes. A vagyoni jogosult jogosította a felhasználó-1-et, hogy a szoftver felhasználására jogosítsa a felhasználó-2-t.

Szerzői jogi szempontból fontos kérdés, hogy a vagyoni jogosult és a felhasználó-1 között létrejött szerződés mely felhasználási jogok átruházását engedte, hiszen amennyiben felhasználó-1 nem volt jogosult bizonyos körben felhasználó-2 részére jogot adni, akkor függetlenül a felek (felhasználó-1 és -2) szándékától, jogosításra nem kerülhetett sor. Nem jogosulttól ugyanis jogot szerezni nem lehet.

A vagyoni jogosult és a felhasználó-1 közötti szerződés az F/6 szám alatt csatolt Munkaleírás 2. oldalán olvasható:

„Egyedi szoftver

A Vállalkozó kizárólag az alábbi felhasználási jogot ruházza a Megrendelőre: Megrendelő kizárólag a saját és az alábbiak szerint meghatározott Megrendelő Vállalatai részére jogosult a jelen szerződés teljesítése során kifejezetten a megrendelő által kivitelezett projekt számára kifejlesztett és a rendszertervben meghatározott szoftverek számítógépes feladatmegoldásra, a használat

engedélyezésére illetve a számítógép működésére való használatra vonatkozó, jelen munkaleírás és az Alapmegállapodás szerinti felhasználási jogot engedni. Ez a használati jog a Megrendelő számára lehetővé teszi, hogy harmadik személy számára adatfeldolgozási szolgáltatást nyújtson.

A szoftver másolására és átdolgozására a Megrendelő jogosult, ha ez a felhasználáshoz, beleértve a Megrendelő részére teljesítendő hibás vállalkozói teljesítés kijavítását vagy az archiválásra szükséges és a másolatokat illetve a továbbfejlesztett változatokat más célra nem használhatják fel, említett átdolgozást a Megrendelő vagy általa megbízott harmadik, a Vállalkozótól független személy is végezheti.

Amennyiben a Vállalkozó a szerződésben vállalt illetve a szavatossági, jótállási kötelezettségeit írásbeli felszólítás ellenére megfelelő póthatáridőre nem teljesíti a Megrendelő illetve a Megrendelő Vállalatai jogosultak a Vállalkozó által a szerződés teljesítése céljából átadott fejlesztett szoftverek átdolgozására, módosítására.

A Vállalkozó a fenti felhasználási jogokat a fenti első bekezdés szerinti korlátozott tartalommal és céllal kizárólagos hatállyal ruhazza a Megrendelőre, aki azonban e jogokat harmadik személynek – a Megrendelő és a Megrendelő Vállalatainak tagjait kivéve – nem adhatja tovább, nem értékesítheti.” (Sic!)

Az idézett szövegnek két értelmezése lehetséges, egy tágabb és egy szűkebb átdolgozási jogot biztosító.

A tágabb átdolgozási kört a „ha ez a felhasználáshoz... szükséges” fordulat adná, amelynek részét képezheti („beleértve”) a hibajavítás, illetve az archiválási cél.

A szűkebb értelmezést az támasztja alá, hogy amennyiben a felek teljes átdolgozási jogot szerettek volna átruházni, annak ilyen módon történő részletezésére nem lett volna szükség. Illetve az az utalás, mely szerint: „[a] Vállalkozó a fenti felhasználási jogokat a fenti első bekezdés szerinti korlátozott tartalommal és céllal kizárólagos hatállyal ruhazza a Megrendelőre” vonatkozhat szintén arra, hogy az átadott jogok nem voltak teljes körűek, és kifejezetten a hibajavításhoz kapcsolódó ismertetett esetre (a vállalkozó határidőre nem javítja a hibát) korlátozódtak.

Az Szjt. 42. § (3) bekezdése segíti az értelmezések közötti választást: „ha a felhasználási szerződés tartalma nem állapítható meg egyértelműen, a szerző számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni”. Ez alapján jelen helyzetben csak a szűkebb értelmezésnek van helye. Ennek értelmében a megrendelő nem szerezhette tág körben átdolgozási jogot, mivel azzal a felhasználó-1 sem rendelkezett. Amit szerzett (és így továbbadni jogosult volt), az egy erősen körülhatárolt – a szerzői jogi törvény rendelkezéseinél is szűkebb körben meghatározott – kifejezetten hibajavításra korlátozódó lehetőség.

Mivel a felek kitértek az átdolgozási jog részletszabályaira, így az Szjt. 59. § (1) bekezdése nem értelmezhető, hiszen az a rendelkezés csak „eltérő megállapodás hiányában” áll fenn.

Itt a feleknek volt eltérő megállapodása, ami kimondta, hogy az átdolgozási jog az alábbi feltételek együttes teljesülése esetében illeti meg a megrendelőt (a felhasználó-1-en át a megrendelőt):

- a felhasználáshoz szükséges,
- az átdolgozás a hibás vállalkozói teljesítés kijavítására használt (ennek definícióját tartalmazza a következő bekezdés: szerződésben vállalt szavatossági, jótállási kötelezettség nem teljesítése, feltéve, hogy erre írásban történt figyelemfelhívás és megfelelő póthatáridő kitűzése).

A szerzői jog természetesen lehetőséget ad arra, hogy valaki átdolgozási jogot ruházzon át. Szoftver esetében ezt meghaladóan a vagyoni jogok átruházására is mód lenne. Itt azonban nem ez történt. Amennyiben teljes körű átdolgozási jog átruházására kerül sor, amely a szoftver továbbfejlesztésére vonatkozik, jellemzően az alábbi körülményekről rendelkezik a szerződés [47. § (1) bek. alapján]:

- az átdolgozási jog és a forráskód átadása együttesen történik meg,
- a felek rögzítik azt, hogy e jogátruházás ellentételezését a jogdíj tartalmazza,
- valamint kitérnek arra, hogy az átdolgozás következtében létrejövő új mű hasznosításából az eredeti jogosult és a jogszerző milyen mértékben részesülnek, hiszen az új mű ebben az esetben „közös mű”-nek minősül, amelynek a hasznosításáért az eredeti jogosultat – a felek eltérő rendelkezése hiányában – jogdíj illeti meg.

Az eljáró tanács az átdolgozási jogra vonatkozó kizárólagosság szabályozására utaló rendelkezést nem lelt fel.

2. *Viszonteladó/felhasználó-1 – végfelhasználó/felhasználó-2*

A következő szerződéses viszony, amelyet vizsgálni szükséges, az a fejlesztési szerződés, amelynek keretében a felhasználó-2 a felhasználó-1-től a szoftvert megrendelte. Ez a szerződés az Elektronikus Számlakezelő Központ fejlesztése 41NTKE0076 azonosítószámon kelt szerződés. Tekintettel arra, hogy a szerződés 3. számú melléklete – amely a vállalkozói díj részletezését tartalmazza – nem tér ki arra, hogy jogdíj jogcímén milyen összeg került kifizetésre, e helyen nem szerepel semmilyen jogosítási tétel.

E szerződés 6.2. pontja az alábbiakat rögzíti:

„A Vállalkozó az alábbi feltételekkel a Megrendelőre ruházza a jelen szerződés teljesítése során kifejezetten a Megrendelő számára kifejlesztett és a Rendszertervben meghatározott szoftverek számítógépes feladatmegoldásra, illetve számítógép működtetésre való használatának jogát. Ez a használati jog a Megrendelő számára lehetővé teszi, hogy harmadik személy számára adatfeldolgozási szolgáltatást nyújtson. Az átadott szoftver műpéldány(ok) (azaz a Megrendelő részére átadott egyedi fejlesztésű szoftvert tartalmazó CD) a Megrendelő tulajdonába kerülnek. A Vállalkozó a felhasználási jogokat a szoftver teljes szerzői jogi védeltsége idejére ruházza a Megrendelőre.

A szoftver másolására és átdolgozására a Megrendelő jogosult, ha ez saját gépi felhasználáshoz vagy archiválásra szükséges és a másolatokat illetve a továbbfejlesztett változatokat más célra nem használják fel. A másolatokat, változatokat meg kell semmisíteni, amint a szoftver használata megszűnik jogosított lenni. Az itt említett átdolgozása a Megrendelő vagy általa megbízott harmadik, a Vállalkozótól független személy is végezheti.” (Sic!)

Az e rendelkezésben megjelölt „saját gépi felhasználás” egy, a szerzői jog által nem nevesített felhasználási mód, melynek pontos tartalmát a felek között létrejött megállapodás nem rögzíti. A szoftverek esetében lehetséges felhasználás a futtatás, amelynek körében meghatározható, hogy a felhasználási engedély eszközhöz (számítógép) vagy felhasználóhoz külsőlt legyen.

Jelen esetben a saját gépi felhasználáshoz szükséges átdolgozás a következők szerint értelmezhető: ha a megrendelő arra kap jogosultságot, hogy ha az eredeti telepítést követően új, egyedi hardver- vagy alapul szolgáló szoftverkörnyezetet (operációs rendszer csere) alakít ki, melyhez illeszteni szükséges a korábban létrehozott (más hardverre készített) szoftvert, akkor az ehhez szükséges módosításokat elvégezheti vagy elvégeztetheti. (Pl. ha a felhasználó-1 hardvereiről más gyártó hardvereire áll át.)

A „saját gépi felhasználás” bármilyen kört is fed le, nem járhat olyan módosítással, amely a „saját gép” körét meghaladja. Az a módosítás, amely nem hardverillesztésre szolgál, és/vagy bármilyen módon nyilvánosságra kerül, azaz a megrendelőn, (jelen esetben megrendelői csoport), a hozzájuk tartozó alkalmazotti körön túl harmadik személyek számára megismerhetővé válik, nem végezhető az itt megjelölt jogosítás alapján.

Szintén fontos megjegyezni, hogy a felhasználó-1 által megkötött szerződés más jogosítási feltételeket rögzít, mint az eredeti felperes-felhasználó-1 közötti megállapodás. A jogosítás tágabb körű. Az eljáró tanács álláspontja szerint az átdolgozási jog gyakorlásának feltételeire vonatkozó szűkítéssel kapcsolatban a felhasználó-1 akkor járt el volna jogszerűen, ha az alperessel kötött szerződésében is feltünteti.

3. Megrendelő – támogató/felhasználó-1

A harmadik szerződéses viszony a megrendelő és a felhasználó-1 között 4510069656 iktatószámú létrejött támogatási megállapodás, mely a szerzői jogi szempontból fontos rendelkezéseket a 6. pontban tartalmazza, az alábbiak szerint:

„A Vállalkozó az alábbi feltételekkel a Megrendelőre ruházza a jelen szerződés teljesítése során kifejezetten a Megrendelő számára kifejlesztett szoftverek számítógépes feladatmegoldásra, illetve számítógép működtetésre való használatának jogát. Ez a használati jog a Megrendelő számára lehetővé teszi, hogy harmadik személy számára adatfeldolgozási szolgáltatást nyújtson. Az átadott szoftver műpéldány(ok) (azaz a Megrendelő részére átadott egyedi fejlesztésű szoftvert tartalmazó CD) a Megrendelő tulajdonába kerülnek. A

Vállalkozó a felhasználási jogokat a szoftver teljes szerzői jogi védettsége idejére ruházza a Megrendelőre.

A szoftver másolására és átdolgozására a Megrendelő jogosult, ha ez saját gépi felhasználáshoz vagy archiválásra szükséges és a másolatokat illetve a továbbfejlesztett változatokat más célra nem használják fel. A másolatokat, változatokat meg kell semmisíteni, amint a szoftver használata megszűnik jogosított lenni. Az itt említett átdolgozása a Megrendelő vagy általa megbízott harmadik, a Vállalkozótól független személy is végezheti.” (Sic!)

Az itt rögzített rendelkezések a rendszertervre utalás kivételével a fejlesztési szerződés szövegét tükrözik. Tekintettel azonban arra, hogy a karbantartás és támogatás fázisában érdemi fejlesztési tevékenység végzésére jellemzően nem kerül sor (vagy azok vonatkozásában a felek külön megállapodást kötnek), az itt szereplő jogosítás csak azon modulok vonatkozásában értelmezhető, melyek e támogatási szerződés hatálya alatt születtek.

4. Megrendelő – támogató/felperes

A negyedik nevesített szerződéses viszony, a 4600002755 iktatási számon kelt támogatási, karbantartási szerződés 10. sz. melléklete, hasonló tartalmú a korábban megismert szövegekhez, fontos látni, hogy ez nem a teljes szoftverre, hanem csak az e szerződés keretében létrejött, módosított részletekre vonatkozik:

„Megrendelőt a Fejlesztési szerződés alapján átadott rendszer egyedileg kifejlesztett szoftver elemeinek Vállalkozó által *jelen szerződés keretében végzett módosításaira, fejlesztéseire (kis CR, nagy CR)* az alábbi felhasználási jog illeti meg:”

Az alábbi rendelkezés csak és kizárólag arra ad lehetőséget, hogy az alperes saját hardverkörnyezetében (tehát másnak el nem adva, mást erre nem jogosítva) használja a szoftvert. Pl. ennek keretében végezzen számításokat, számlázásokat készítsen elő és véglegesítsen a partnerei számára.

Az alperest e rendelkezés semmilyen módú vagy mértékű átdolgozásra nem jogosítja fel, ez egy „futtatásra” vonatkozó jogosultság:

„A Megrendelőt megilleti a számára kifejlesztett szoftverek számítógépes feladatmegoldásra, illetve számítógép működésére való használatának joga.

Ez a használati jog a Megrendelő számára lehetővé teszi, hogy harmadik személy számára adatfeldolgozási szolgáltatást nyújtson.

Az átadott szoftver műpéldány(ok) (azaz a Megrendelő részére átadott egyedi fejlesztésű szoftvert tartalmazó CD) a Megrendelő tulajdonába kerülnek.

A Vállalkozó a felhasználási jogokat a szoftver teljes szerzői jogi védettsége idejére ruházza a Megrendelőre.

A szoftver másolására és átdolgozására a Megrendelő jogosult, ha ez saját gépi felhasználáshoz vagy archiválásra szükséges és a másolatokat illetve a

továbbfejlesztett változatokat más célra nem használják fel. A másolatokat, változatokat meg kell semmisíteni, amint a szoftver használata megszűnik jogosított lenni. Az itt említett átdolgozása a Megrendelő vagy általa megbízott harmadik, a Vállalkozótól független személy is végezheti.” (Sic!)

A melléklet tartalmaz egy kiegészítést, amely a forráskód átadásának és mellékletének frissítésére vonatkozó eljárásban nevesített:

„3.2. ... Amennyiben Vállalkozó megfelelő előzetes jelzés ellenére ennek a kötelezettségének nem tesz eleget, a boríték a fenti bizonyítási teher, jótállás, szavatossági jogok elvesztése nélkül felbontható azzal, hogy *ez nem érinti a szoftver jogszerű mértékű s módon történő felhasználására és a jogellenes mértékű vagy módon történő felhasználástól történő tartózkodásra vonatkozó kötelezettséget.*”

Ez a rendelkezés azt mutatja, hogy a felek által ismert volt egy ilyen kötelezettség. Mivel a szerződés erre közvetlenül nem tér ki, a szerzői jogi törvény mint háttérjogszabály alkalmazása válik szükségessé.

D) Az átdolgozás speciális helyzete szoftverek vonatkozásában

Kifejezetten szoftverek esetében a szerzői jogi szabályozás egyedi rendelkezéseket tartalmaz az átdolgozási jog tekintetében is:

59. § (1) Eltérő megállapodás hiányában a szerző kizárólagos joga nem terjed ki a többszörözésre, az átdolgozásra, a feldolgozásra, a fordításra, a szoftver bármely más módosítására – ideértve a hiba kijavítását is –, valamint ezek eredményének többszörözésére annyiban, amennyiben e felhasználási cselekményeket a szoftvert jogszerűen megszerző személy a szoftver rendeltetésével összhangban végzi.

Ahogy arra korábban utaltunk, a felperes–felhasználó-1 közötti fejlesztési szerződés tartalmazta az eltérő megállapodást. Azaz a szerző az átdolgozásra vonatkozó kizárólagos jogát fenntartotta azzal a kivétellel, hogy a felhasználó maga jogosult az átdolgozást végrehajtani, ha az a felhasználáshoz szükséges, és az átdolgozást a hibás vállalkozói teljesítés kijavítására használják (Ennek definícióját tartalmazza a következő bekezdés: szerződésben vállalt szavatossági, jótállási kötelezettség nem teljesítése, feltéve, hogy erre írásban történt figyelemfelhívás és megfelelő póthatáridő kitűzése.)

Tehát alperesnek nem volt jogalapja az 59. § alkalmazására.

Ha csak az alperes által kötött szerződéseket vesszük alapul, akkor az 59. § értelmezése az alábbiak szerint alakul.

Az 59. §-ban adott jog nem használható a szoftver „bővítésére”, funkciókkal való gazdagítására, hanem csak pl. a hiba javítására, egy hardver-, illetve szoftverkörnyezet-cserét követő igazításra vagy a szoftver jogszabályváltozás következtében kötelezővé váló változ-

tatására jogosít. Az 59. § azokat a feltételeket teremti meg, melyek mentén a szoftver – pl. a fejlesztővel való szerződés megszűnését követően – tovább használható. E körben a szerzői jog a felhasználó érdekeit védi, nézi. De ez a felhasználás nem lehet a szerzőre nézve sérelmes. Amennyiben az itt engedélyezett kivétel túl széles körben kerül értelmezésre, kiüresíti az átdolgozás jogát, amely az egyik legfontosabb jogosultsága a szerzőnek.

A peranyagban az alperes nem tárt fel olyan okot, amely az 59. §-ba tartozó átdolgozáshoz való jogát alátámasztotta volna. Az alperes felhasználása funkcionális bővítésre irányult.

60. § (1) A szerző engedélye nem szükséges a kód olyan többszörözéséhez vagy fordításához, amely elengedhetetlen az önállóan megalkotott szoftvernek más szoftverekkel való együttes működtetéséhez szükséges információ megszerzése érdekében, feltéve, hogy

- a) e felhasználási cselekményeket a jogszerű felhasználó vagy a szoftver példányának felhasználására jogosult más személy, vagy az ő megbízottjuk végzi;*
- b) az együttes működtetéshez szükséges információ az a) pontban említett személyek számára nem vált könnyen hozzáférhetővé;*
- c) e felhasználási cselekmények a szoftvernek azokra a részeire korlátozódnak, amelyek az együttes működtetés biztosításához szükségesek.*

(2) Az (1) bekezdés alkalmazása útján megszerzett információ

- a) nem használható fel az önállóan megalkotott szoftverrel való együttes működtetésen kívüli célra;*
- b) mással nem közölhető, kivéve, ha az önállóan megalkotott szoftverrel való együttes működtetés ezt szükségessé teszi;*
- c) nem használható fel a kifejezési formájában lényegében hasonló másik szoftver kifejlesztéséhez, előállításához és forgalomba hozatalához, sem pedig a szerzői jog megsértésével járó bármely más cselekményhez.*

A 60. § pedig egy összetett szabályozást jelent, ahol a felsorolt feltételeknek együttesen kell megállniuk, különben a felhasználás nem válik jogszerűvé. Nézzük ennek elemeit jelen esetben:

- szükséges egy másik szoftver, amire vonatkozóan az együttműködést létre kell hozni (OTP – VPOS),
- kell, hogy a felhasználó jogosult legyen a használatra (ez teljesült, az alperes a felhasználásra jogosult volt),
- az együttműködéshez szükséges információ nem vált könnyen hozzáférhetővé (ez nem teljesült)!

Ezen a ponton megdől az alperes érvelése, ugyanis a felperes a fejlesztésre tett ajánlatot, ami nem volt a piaci viszonyokhoz mértén eltúlzott. Az alperes ezt nem fogadta el. Az alperes nem kereste meg felperest annak érdekében, hogy a szükséges interfészt a fejlesztéshez és a modulillesztéshez adja meg, holott erre lehetősége lett volna. Tehát a törvény által előírt

kötelességének nem tett eleget. Ezt követően tehát nem vált jogosulttá az információk megismerésére.

II. Az eljáró tanács válasza

- I. *A fentiek fényében állapítsa meg, hogy az alperes által végrehajtott szoftverátdolgozás meghaladta-e a felperes szoftverének az alperes saját gépi felhasználásához, archiválásához szükséges mértéket, illetve a korábbi használatnak megfelelő feladatmegoldás céljából elengedhetetlenül szükséges átdolgozás szintjét!*

Az eljáró tanács – az I.A) pontban részletezett korlátozott műszaki lehetőségek miatt – a szoftver működését ellenőrizni nem tudta. Ugyanakkor a rendelkezésre bocsátott iratokból, a peres felek által tett nyilatkozatokból – a fent hivatkozott értelmezési szabály figyelembevételével – arra következtet, hogy az átdolgozás nem a szerződésekben nevesített feltételek mellett történt meg, és a „saját gépi felhasználáshoz” szükséges mértéket meghaladta.

A „saját gépi felhasználás” a szerzői jog szempontjából értelmezhetetlen, az átadott iratokban egyértelműen nem meghatározott fogalom. A felek ezzel kapcsolatos szándéka – kiindulva abból, hogy a felhasználó-1 szerver- és szoftverszállítóként jelent meg – feltételezhetően arra vonatkozik, hogy a felhasználó tulajdonában álló gépparkon („saját gép”) történő futtatáshoz tartozó szükséges módosításokat tartalmazza. A saját hardver- és szoftverkörnyezet változásához való igazítás mint igény indokolhatta az átdolgozási jog bizonyos körű biztosítását, hiszen a szoftverre vonatkozó jogosítás az oltalom teljes időtartamára vonatkozott, míg a hardver- és a szoftverkörnyezet vonatkozásában ezek a jogosultságok időben limitáltak voltak.

Az átdolgozásra nyilvánvalóan nem kerülhetett sor archiválási céllal sem, hiszen az archiválási folyamatban nincs olyan tényező, ami szoftvermódosítást igényelne, az a többszörözést mint szerzői jogilag releváns felhasználási formát érinti.

A peres anyagban becsatolásra került bizonyítékok alapján az eljáró tanács álláspontja szerint a felperes által átadott rendszer nem produkált olyan hibát, és nem állt be olyan – az alperestől független – körülményváltozás, ami szükségessé tette volna az alperes beavatkozását a szoftver forráskódjába. Az alperes által végzett módosítások ebből következően nem hibajavításra, hanem funkcióbővítésre irányultak, így meghaladták a felhasználási szerződésekben és a szerzői jogi törvényben nevesített, a felhasználót megillető átdolgozási jogosultság körét. Az alperes az általa végrehajtott módosításokhoz igazodó átdolgozási joggal nem rendelkezett, azt nem szerezte meg, annak ellentételezéseként a szükséges jogdíjat nem fizette meg.

II. Vizsgálja meg, hogy a fent említett 3 szerződés rendelkezései szerint a szoftver átdolgozása a korábbi használatnak megfelelő feladatmegoldás céljából korlátozásba ütközött-e, illetve az átdolgozás tekinthető-e hibajavításnak a banki művelet gyorsítása érdekében (lásd 34. sz. beadvány 4. pont)!

A csatolt és jelen véleményben hivatkozott szerződések idézett rendelkezéseit – figyelembe véve az Sztj. fent hivatkozott értelmezési szabályát – sértette az alperes által végrehajtott átdolgozás mértéke. Az átdolgozásra nem a szerződésben nevesített keretek között került sor, és annak módja nem felelt meg a szerzői jogi törvény 59. § és 60. § -ában foglalt kivételeknek sem. Az átdolgozás ily módon a törvény 29. §-ába ütköző volt.

Az átdolgozás nem minősült hibajavításnak, a 4. pontban jelzett „hiba” – a csatolt iratok alapján – az OTP VPOS szolgáltatásánál állt fenn.

A 34. sz. beadvány 4. pontjával kapcsolatosan az eljáró tanács idézni kívánja a jogvita kezdetekor hatályos 1959. évi IV. törvény 4. § (4) bekezdését, amelynek értelmében „[h]a ez a törvény szigorúbb követelményt nem támaszt, a polgári jogi viszonyokban úgy kell eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Saját felrható magatartására előnyök szerzése végett senki sem hivatkozhat.” Az a tény, hogy az alperes előtt 2012. nyarán már ismert volt egy korlátozott funkcionalitás, vagy ahogy ő nevezi: „hiba” [a leírás alapján valójában: „fejlesztési igény”, hiszen nem a karbantartási szerződés terhére kért javítást, hanem szoftverváltozási szint iránti kérelmet (CR) jelentett be], amire vonatkozóan árajánlatot kért, majd nem rendelte meg azt hónapokon át, utóbb nem szolgálhat egy szerzői jogból fakadó jog megsértésének alapjaként.

Mindezek alapján a jelen ügyben csatolt szerződésekben nincs olyan rendelkezés, amely egyértelműen az alperes javára állapítana meg funkcióbővítést tartalmazó átdolgozási jogosultságot.

Az alapszerződésben (felperes–felhasználó-1) kifejezetten korlátozott a felhasználó-1 ezen jogosultsága, a többi szerződésben nincs arra utaló jel, hogy alperes az átdolgozási jog megszerzéséhez tartozó jogdíjat megfizette volna, a kizárólagossággal kapcsolatos rendelkezéseket – bár a törvény előírná – a szerződések nem tartalmazzák.

Az átdolgozási jog fentebb részletezett szabályozása – kiegészítve az Sztj. 42. § (3) bekezdésével, mely szerint: „ha a felhasználási szerződés tartalma nem állapítható meg egyértelműen, a szerző számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni” – azt támasztja alá, hogy felperes az átdolgozási jogokat az alperes által használt mértékben nem ruházta át, a szoftver módosítására, bővítésére, a forráskód átírására jogot nem adott.

*Dr. Békés Gergely, a tanács elnöke
Dr. Dudás Ágnes, a tanács előadó tagja
Mamuzsics Gábor, a tanács szavazó tagja*

ACÉLSZERKEZETES ÉPÍTÉSI RENDSZERŰ CSARNOKOK

SZJSZT-17/2017

Rövid tényállás

A felperes az L. csoport leányvállalata, az anyavállalat légtechnikai rendszerekhez és könnyűszerkezetes épületekhez fejleszt, gyárt és értékesít termékeket.

A felperes tető- és falburkolati, illetve épületrendszer-megoldásokat kínál, ebbe beletartozik előregyártott acélelemekből készült, nagy méretű ipari és más csarnokok tervezése, gyártása és építése.

A felperes állítása szerint szerzői jogi oltalom alatt álló művei a testületnek megküldött látványtervek, fotók, műszaki létesítmények tervei, amelyek vonatkozásában az alperes részéről jogosulatlan felhasználás/átdolgozás történt annak Facebook oldalán, weboldalán és YouTube csatornáján.

Az alperes 2015 januárjában alakult, honlapja tartalmazza üzleti tevékenységének leírását: csarnoképületek kiváló minőségű alapanyagból, egyedi igényekre szabva, magas szintű támogatással és teljes körű szolgáltatási háttérrel. Az alperes a felperes versenytársa.

Az alperes a fotókkal kapcsolatban nem vitatta a szerzői jogi oltalom fennállását ezzel kapcsolatban ezért nem intéztek kérdést a testülethez. A látványtervek és a műszaki létesítmények tervei kapcsán az alperes megkérdőjelezte a szerzői jogi védelem fennállását arra hivatkozva, hogy azok nem tartalmazzák a legfontosabb építészeti műszaki determinációkat, tartalmi és esztétikai elemeket; valamint a hasonlóságot elsősorban a funkcionalitásból eredő szakmai okokkal magyarázta.

A törvényszék által feltett kérdések

- 1. A szakértő feladata annak megválaszolása, hogy a per tárgyát képező látványtervek, valamint a műszakilétesítmény-tervek a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. tárgyi hatálya alá tartoznak-e.*
- 2. Amennyiben igen a válasz, úgy válaszoljon arra a kérdésre, hogy felperes fenti szerzői művei átdolgozásának eredményeképpen születtek-e az alperes alkotásai, avagy azok is önálló szerzői jogi alkotásnak minősülnek-e!*
- 3. Amennyiben a látványtervek, műszakilétesítmény-tervek szerzői jogi oltalom alatt állnak, ezen felvételek felhasználásáért milyen mértékű díjazás (gazdagodás) illeti meg a felperest, figyelemmel a felhasználás módjára, jellegére, annak időtartamára.*

Az eljáró tanács szakvéleménye

Ad 1. A szerzői jog védi az egyéni-eredeti irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat, így többek között az építészeti alkotást, valamint a műszaki létesítmény tervét [Sztj. 1. § (1)–(2)–(3) bek.].

Az építészeti alkotások tekintetében rendszeresen visszatérő kérdés, hogy vajon a szerzői jogi oltalom a vázlatokra, a tervre, a látványtervre vagy a megvalósult épületre vonatkozik-e. A válasz erre a kérdésre az, hogy a szerzői jogi oltalom minden esetben a megvalósult egyéni-eredeti gondolatcsövedéket illeti meg. Egy zenei mű megtestesülhet kottában, előadásban és hangfelvételben, de maga a mű ebben a három esetben azonos. Ehhez hasonlóan az építészet területén is a szerzői jogi oltalom az elvont „építészeti alkotást” (vagy „műszaki létesítményt”) illeti meg, amelynek egyes lehetséges megvalósulási formái, többszörözött műpéldányai a vázlat, terv, látványterv, valamint a megvalósult épület.

Válasz a látványtervek vonatkozásában

A testület korábbi gyakorlata értelmében „egy építészeti alkotás látványterve lehet az építészeti terv első változata, amely szerzői jogi védelem alatt álló alkotásnak minősül”.

Az eljáró tanács álláspontja szerint a felperes „látványterveknek” nevezett művei jelen ügyben elérik a szerzői jogról szóló 1999. évi tv. 1. §-a által a szerzői jogi védelem feltételeként megkövetelt egyedi-eredet jelleg szintjét, és elkészítésük körülményeit figyelembe véve olyan szellemi alkotásnak minősülnek, amelyek szerzői jog oltalom alatt állnak.

A látványtervek alkotóit az ábrázolt épület kialakítása során ugyan kötötték funkcionális elvárások, de nem olyan mértékben, hogy ez az egyéni-eredeti alkotómunkát kizárta volna. A tervezési munka során volt akkora alkotói mozgástér, ami a szerzői jogi védelem megállapításához vezet.

A megítélés szempontjából közömbös, hogy a kiadványokban szereplő látványtervek ezeken a képeken látható kidolgozottsága sem engedélyezési, sem kivitelezési építészeti terv kidolgozottságát nem mutatja.

A szerzői jogi védelem ugyanis nem meghatározott tervfajtákhoz kötődik, hanem csak az egyéni-eredeti jelleghez.

A felperes által közzétett ábrázolások jelen esetben nem fantáziarajzok, nem műszaki tartalom nélküli fiktív épületekről készült ábrák. Tulajdonképpen még egy „fiktív” épület terve is lehet valós műszaki létesítmény terve, ha megvalósításának módjára, műszaki tartalmára, szerkezeti részleteire vonatkozó információkhoz a látványtervben foglalt információkon túl, azt meghaladó módon hozzá lehet jutni. Jelen esetben ezek a szükséges és elégséges többlet-információk rendelkezésre állnak, hiszen mindezek részét képezik a jelen ügyben szereplő épületrendszer információs adatbázisainak (leírások, szerkezeti ábrák, tervezői szoftverek, alkalmazástechnikai útmutatók).

A közölt látványtervekről kimondható, hogy az azokon szereplő épületek megvalósítási módja, műszaki tartalma kellően determinált az adott építési rendszer elemeinek, módszereinek és rész megoldásainak az ismeretében. Az is kimondható, hogy az adott látványterveket csak az építési rendszer lehetőségeit jól ismerő tervezői tudatosság révén lehetett megalkotni.

A felperes által alkalmazott épületrendszer termékeinek és szolgáltatásainak a leírását a felperes F/3 mellékletként csatolta. Az F/3 mellékletben bemutatott mintacsarnokok esetében jól látható, hogy a felperes által kínált, itt szereplő megoldások esetében érdemben és részletekbe menően lehet információt szerezni az alkalmazható műszaki megoldásokról (alaprajzi kialakítás, méretrend, szerkezeti kialakítás, szerkezeti részletek, alkalmazandó elemek, gyártmányok).

Az eljáró tanács véleménye szerint kijelenthető, hogy a felperes által közölt referencia-tervek és -épületek érdemi tervezői tevékenység eredményei, egyéni, eredeti alkotások.

Válasz a műszaki létesítmény tervei vonatkozásában

Az eljáró tanács véleménye szerint a T/43 és T/44 alatti művekkel (az anyagban műszaki létesítmény-tervekként szerepelnek) kapcsolatban megállapítható, hogy azok a felperes könnyűszerkezetes csarnokrendszer mérnökileg megtervezett csarnokainak szerkezetét ábrázolják, és tekintettel tervezettségükre és a tervezési folyamatban megvalósuló egyéni-eredeti teljesítményre, ezek a művek is szerzői jogi védelmet élvező alkotásnak minősülnek.

Ad 2. Az anyagban szereplő csarnokokról (F/3, F/4, F/5, F/6, F/7, F/8, F/9 melléklet) készült látványtervek alperesi változatai érdemben azonosak a felperesi brosúrákban szereplő látványtervekkel. Ugyanazokat a megoldásokat láthatjuk viszont, bár esetenként a látványt, a kép kompozícióját kissé megváltoztatták.

Mivel mind a csarnokok összképe, mind az egyes részletek (pl. ablak- és ajtókiosztások) tekintetében szembeötlően sok az egyezés, az átvétel ténye az eljáró tanács véleménye szerint egyértelmű. A látvány, a kompozíció megváltoztatása ugyan az eredetitől kissé eltérő képet adott eredményként, de ez a szerzői jogi jogsértés megállapítását nem zárja ki, mivel maga a műszaki létesítmény, amely mind a felperesi, mind az alperesi képen látható, azonos.

Egyes esetekben az anyagban szerepelnek a bemutatott csarnokok felperes által készített tervei is (pl.: F/7, F/8, F/9). Az alperes által készített terveket az anyag nem tartalmaz. Az feltételezhető, hogy az alperes nem készített terveket a bemutatott csarnokokról, és a felperes által készített terveket sem dolgozta át, hanem egyszerűen közzétette a felperes által készített látványterveket, esetenként kisebb, érdeminek nem mondható módosításokkal.

Átdolgozásról csak abban az esetben beszélhetnénk, ha az eredeti műhöz annak megváltoztatása során olyan mérvű hozzáadott alkotói munka kerül, amely újabb egyéni-eredeti

művet hoz létre. („Átdolgozás a mű ... olyan megváltoztatása is, amelynek eredményeképpen az eredeti műből származó más mű jön létre.” – Szjt. 29. §)

Az eljáró tanács véleménye szerint az alperesi módosítások az eredetire épülő új műveket nem hoztak létre, tehát a felperesi művek többszörözéséről (és nem átdolgozásáról) beszélhetünk.

Ad 3. A látványtervek felhasználása miatti díjazás (gazdagodás) tekintetében az eljáró tanács nem tud általános fogódzót adni a törvényszék részére. A Hungart Vizuális Művészek Közös Jogkezelő Társasága Egyesület díjszabása képző-, ipar- és fotóművészeti művek másodlagos felhasználására vonatkozik, ahol a művek elsősorban illusztrációs, dekorációs szerepben jelennek meg. A Hungart díjszabása az eljáró tanács véleménye szerint nem használható építészeti alkotások és műszaki létesítmények terveinek versenytárs általi felhasználása esetén.

Ebben az esetben a jogsértéssel elért gazdagodást [Szjt. 94. § (1) e) pont] a törvényszék az eset egyedi körülményeitől függően tudja felmérni. „Objektív jogsértés esetén a szerző vagyoni igényeinek legalsó határa az elmaradt jogdíj. Ha a jogsértő gazdagodása ezt a mértéket meghaladja, a különbözet is követelhető.” (In: Nagykommentár a szerzői jogi törvényhez, szerk: Gyertyánfy Péter, p. 581.) Az eljáró tanács – a Szerzői Jogi Szakértő Testület általános gyakorlatával összhangban – nem tekinti szerzői jogi szakkérdésnek a jogsértéssel elért gazdagodás megállapítását, így a kérdés megválaszolására nincs hatásköre.

Dr. Berki Ádám, a tanács elnöke
Dr. Tóth Péter Benjamin, a tanács előadó tagja
Jékely Zsolt, a tanács szavazó tagja

* * *

VÁROSHÁZA ÁTÉPÍTÉSÉVEL KAPCSOLATOS SZERZŐI JOGI KÉRDÉSEK

SZJSZT-21/2017

A megkereső által feltett kérdések

- 1. A rendelkezésre álló iratok alapján illet-e meg bárkit szerzői jog az önkormányzatunk kizárólagos tulajdonában álló, városháza megnevezésű ingatlan tekintetében?*
- 2. Amennyiben megillet bárkit is a szerzői jog a városháza tekintetében, úgy ki a szerzői jog jogosultja (a zrt. vagy a vezető tervező)?*

3. A szerzői jogi védelem a rendelkezésre álló iratok alapján milyen időponttól kezdve és meddig áll fenn?
4. A tervezett, szükségszerű átépítés kívül esik-e a szerzői jogi védelem körén?

Az eljáró tanács szakvéleménye

1. Az építészeti művek – ideértve a terveket, tervdokumentációt és magát a terv többszörözését jelentő épületet is – a szerzői jogról szóló, jelenleg hatályos 1999. évi LXXXVI. törvény (a továbbiakban: Sztj.)¹ és a szerzői jogról szóló, korábban hatályos 1969. évi III. törvény (a továbbiakban: RSztj.)² értelmében is szerzői jogi védelem alatt állnak a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellegük alapján. A megkereső tulajdonában álló ingatlanon létesített városháza épülete kétséget kizáróan *egyéni, eredeti jellegű alkotás*, így az épület – és annak tervei – szerzői jogi védelem alatt áll. Ugyan a tervezőnek „a fizikai törvények és építészeti előírások nyilvánvalóan szűkebb mozgási teret engednek, mint a képzőművészeti alkotásokat létrehozó szerzőnek,”³ a szóban forgó városháza épülete esetében a tervező ezt a rendelkezésre álló mozgásteret alkotó módon használta ki. A megkereső utal arra megkeresésében, hogy az épület „a kor technológiájának megfelelően, magas színvonalon” jött létre: bár a műre vonatkozó értékítélet a szerzői jogi védelem fennállását nem befolyásolja,⁴ azonban arra a tényre tekintettel, hogy az épület a téralakítás egyéni, eredeti megoldását mutatja, az alkotó jellegű hozzájárulás a jelen esetben kétségtelen.

A szerzői jogi védelem tehát fennáll, és tekintettel arra, hogy az épület tervei az 1970-es években készültek el, a védelmi idő sem járt még le (erről részletesebben lásd a 3. kérdésre adott választ).

2. A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése szerint „a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást ...”. Ennek megfelelően az eljáró tanács erre a kérdésre is a megkereső által rendelkezésre bocsátott adatok, dokumentumok alapján tud válaszolni.

Az, hogy ki a szerzői mű jogosultja, a szerzői jogi védelem keletkezésekor hatályos szerzői jogi jogszabály alapján határozható meg.⁵ A megkereső által csatolt, műszaki tervezési munkára vonatkozó szerződés 1972. augusztus 14-én jött létre, így az RSztj., valamint a

¹ Sztj. 1. § (2) bek. k) pont és Sztj. 1. § (3) bek.

² Az RSztj. végrehajtására kiadott 9/1969. (XII. 29.) MM rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 1. § (1) bek.

³ SZJSZT-38/2001 – Épület átalakítása során felmerülő egyes szerzői jogi kérdések.

⁴ Sztj. 1. § (3) bek. 2. mondata: „A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélettől.”

⁵ SZJSZT-19/2012 – A B. integrált rekonstrukciójával kapcsolatos szerzői jogi kérdések.

Vhr. ekkor hatályos rendelkezései az irányadóak a kérdés eldöntéséhez.⁶ Az RSzjt. 4. § (1) bekezdése értelmében „a szerzői jog azt illeti, aki a művet megalkotta (szerző)”. A rendelkezésünkre álló dokumentumokból az tűnik ki, hogy az épület terveit a vállalat felelős tervezőjeként H. L. alkotta.

2.1. Szerzői vagyoni jogok

Az RSzjt. is külön rendelkezéseket tartalmazott a munkaviszony keretében létrehozott művek kategóriájára,⁷ amelyek értelmében a szerzői vagyoni jogok a munkáltatóra szálltak át, amennyiben a mű megalkotása a szerzőnek munkaköri kötelessége volt, amely munkaszerződésen, illetve szolgálati utasításon alapulhatott. Mivel nem állnak rendelkezésünkre olyan dokumentumok, amelyekből hitelt érdemlően megállapítható lenne, hogy H. L. tervező valóban munkaviszonyban állt-e az Y Vállalattal, az RSzjt. hatálya idején bevett gyakorlat,⁸ a csatolt vállalkozási szerződés⁹ és az Y Vállalat tevékenységi köre¹⁰ alapján *feltételezhető*, hogy a műszaki tervezési munkára vonatkozó vállalkozási szerződést aláíró vállalat munkáltatóként jogátszállással megszerezte az eredeti terveket készítő szerző felhasználási jogait.¹¹

A rendelkezésünkre bocsátott dokumentumok alapján tehát *feltételezhető*, hogy a szerzői vagyoni jogok jelenlegi jogosultja a műszaki tervezési munkára vonatkozó vállalkozási szerződést tervezőként aláíró vállalat *jogutódja, a zrt.* Önmagában abból a tényből, hogy a társaság honlapján a „Cégtörténet” menüpontban nem található utalás erre az épületre, nem vonható le következtetés a szerzői jogra vonatkozóan. (Megjegyezzük, hogy a „Meghatározó

⁶ Vö. SZJSZT-05/2013 – Uszoda fejlesztésével kapcsolatos szerzői jogi kérdések, vagy SZJSZT-08/2013 – Építészeti mű átdolgozása.

⁷ RSzjt. 14. § (1) bek. és Vhr. 11. §.

⁸ Ahogyan a testület az SZJSZT-07/2013 – Tervdokumentáció átdolgozása c. szakvéleményben is kifejti, a tervezői gyakorlat szerint a munkáltató jogszerzését támaszthatja alá az is, ha a megbízóval csak a kérdéses társaságnak volt szerződése, a tervezőnek önállóan nem, valamint ha az összes engedélyezési és kiviteli terven a társaság cégszerű aláírása szerepel, a terveket ugyancsak a társaság engedélyeztette, valamint az engedélyen is ő szerepel.

⁹ L. hasonló kérdésben: i. m. (8).

¹⁰ Ahogyan arra az SZJSZT-2/2005 – Szerzői felhasználási jogok sorsa gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnése esetén c. szakvélemény is utal egy hasonló ügyben: „Mivel a va. Cég nevének tevékenységi köre utaló eleme (Mérnökiroda) is arra utal, hogy a tevékenységi köre nyilvánvalóan a munkavállalói által (és esetleg külső harmadik személyek által) alkotott mérnöki művek (tervek, műszaki dokumentációk) elkészítésére és értékesítésére terjed ki, minden bizonnyal helyes az a megállapítás, hogy valamilyen, a munkavállalók által munkaköri kötelezettség alapján készített tervre (műszaki dokumentációra) nézve a va. Cég, mint munkáltató, az átadással felhasználási jogot szerzett, és e felhasználási jog terjedelme a va. Cég tevékenységi körében korlátok nélkül gyakorolható (volt). E körben is meg kell jegyezni, hogy a megállapítás aggály nélküli helyességét csak művenként, a va. Cég létesítő okirata, szervezeti és működési szabályzata, esetleges honorárium (szerzői díj) szabályzata, kollektív szerződése és az egyes alkotó-szerzők munkaszerződésai és munkaköri leírásai alapján lehet ellenőrizni.”

¹¹ Hasonlóan 6. lábjegyzetben hivatkozott szakvéleményben elemzett ügyhöz.

szakági szakemberek” menüpont alatt viszont H. L. tervező neve szerepel, ami önmagában szintén nem elegendő a szerzői vagyoni jog eredeti jogosultja személyének tisztázásához, de a jogosultkutatást segítheti.) Az sem tisztázható megnyugtatóan a rendelkezésre álló iratok alapján, hogy a tervezési folyamatba került-e más munkaviszonyban álló vagy külső tervező bevonásra, s amennyiben igen, a zrt. kötött-e a kérdéses külső tervezővel olyan felhasználási szerződést, amellyel a vállalatnak kizárólagos felhasználási jogot engedett.¹²

A jogosult(ak) megfelelően gondos felkutatása szükségesnek mutatkozik, ami – utalva az SZJSZT korábbi szakvéleményeire – azt jelenti, hogy a felhasználó „az érintett műtípus és a felhasználási mód figyelembevételével megtette az adott helyzetben általában elvárható intézkedéseket. Az eset körülményeihez képest a következő magatartások tartoznak a gondos kereséshez (nem teljes felsorolás, csak a jogszabályi példák az adott helyzethez alkalmazva): keresés az SZTNH önkéntes nyilvántartása alapján szerkesztett adatbázisban, az interneten hozzáférhető adatbázisokban, a szerző hollétének megállapítására alkalmas nyilvánosan hozzáférhető adatbázisokban, az építészeti tervek nyilvánosság számára hozzáférhető gyűjteményeinek adatbázisaiban, a szobrok szerzőire/jogutódaira nézve a HUNGART adatbázisaiban a Vizuális Művészek Közös Jogkezelő Társasága, a HUNGART megkeresése útján, tájékoztatás kérése a mű ismert és megtalálható többi szerzőjétől, továbbá az építési tervekkel kapcsolatban hatósági feladatokat ellátó szervezetektől; hirdetés országos napilapban.”¹³ A jelen ügyben is az elvárható intézkedések közé tartozik a helyi és/vagy országos napilapban történő hirdetés, de a megyei levéltár XXXII-4/b „Megyei épületek tervgyűjteményében”, a Magyar Építész Kamara és a helyi építész kamara honlapján való tájékozódás is. A megkereső akkor jár el helyesen, ha a gondos jogosultkutatás keretében megkeresi az X Zrt.-t is, amely nyilatkozni tud a kérdésben, és a jogátzállást/szerződési jogátengedési láncot¹⁴ igazoló dokumentumokkal alátámaszthatja a fenti feltételezést.

2.2. Szerzői személyhez fűződő jogok

A megkereső nem jogvita ügyben, hanem peren kívül kéri a testület állásfoglalását. Az SZJSZT ilyen esetben az Sztj.-ben szabályozott vagyoni jogok gyakorlásával összefüggő kérdésekben adhat szakvéleményt.¹⁵ A jelen ügyben a szerzői vagyoni jogok gyakorlása nem választható el a városháza átépítését érintő, szerzői, személyhez fűződő jogok gyakorlásától,

¹² L. szintén: 6. láb.

¹³ I. m. (5).

¹⁴ Ahogyan az az SZJSZT-19/2012-ügyben is kifejtésre került, amennyiben nem az említett társasággal munkaviszonyban álló szerzőről van szó, akkor erre a Középülettervező Vállalat a felhasználási jog továbbengedésére jogosult személynek (jogszerű felhasználónak) csak akkor minősülhet, ha megfelelő tartalmú, írásba foglalt felhasználási szerződéssel igazolható a jogszerzése. Erre vonatkozóan l. részletesen az említett szakvéleményt, i. m. (5).

¹⁵ Sztj. 101. § (3) bek., és a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI.3.) Kormányrendelet 1. § (3) bek.

ezért a testület a feltett kérdések személyhez fűződő jogokat érintő részét is meg tudja válaszolni, összhangban az SZJSZT gyakorlatával.¹⁶

A szerzői, személyhez fűződő jogok jogosultja – a munkaviszonytól és a vagyoni jogok esetleges átszállásától függetlenül – maga a természetes személy tervező (a rendelkezésünkre álló dokumentumok alapján vélhetően H. L. tervező) maradt.¹⁷ A szerző halála után a személyhez fűződő jogokat a védelmi időn belül az gyakorolhatja, akit a szerző irodalmi, tudományos vagy művészi hagyatékának gondozásával megbízott, ennek hiányában pedig, vagy ha a megbízott nem intézkedik, az, aki a szerzői vagyoni jogot öröklés jogcímén megszerzte.¹⁸

A jogosult(ak) megfelelően gondos felkutatása e kérdés tisztázásához is szükségesnek mutatkozik a 2.1. pontban írtak szerint. Hozzáteszük, hogy ennek részeként is célszerűnek mutatkozik az X Zrt. megkeresése a személyhez fűződő jogok jogosultjának tisztázása érdekében [amennyiben a megkeresőnek nem állnak rendelkezésére maguk a szerző(k) nevét egyértelműen feltüntető korabeli tervek és dokumentáció]. A jelen megkereséshez csatolt dokumentumok alapján ugyanis – ahogyan arra a vagyoni jogok kapcsán is utaltunk – nem zárható ki, hogy H. L. tervezőn kívül más tervező is alkotó módon hozzájárult a mű elkészítéséhez.¹⁹

3. A szerzői jogi védelem a mű *megalkotásának időpontjától* kezdve fennáll.²⁰ A szerzői művekre a védelmi idő főszabály szerint a szerző – közös művek esetében az utoljára elhunyt szerzőtárs – halálát követő év első napjától 70 éven át áll fenn.²¹

A rendelkezésre álló iratokból nem derül ki minden kétséget kizáróan, hogy H. L. tervező az egyedüli szerzője-e az alkotásnak, és az az információ sem áll rendelkezésünkre, hogy mikor hunyt el. Az biztosan állítható, hogy a védelmi idő még nem járt le, hiszen a városháza alkotója/alkotói akár élő szerzők, akár 1946. december 31-ét követően halt(ak) meg (ami az alkotás időpontjára tekintettel esetünkben szükségszerű), a mű szerzői jogi védelem alatt áll.²²

Amennyiben a jogosultkutatás további eredményeképpen nem dől meg az a feltételezés, hogy H. L. tervező az egyetlen szerző, az ő halálát követő év első napjától számított 70 évig

¹⁶ L. különösen i. m. (5)..

¹⁷ RSzjt. 12. §, Vö. még SZJSZT-08/2013 – i. m. (6).

¹⁸ Uo.

¹⁹ „... megjegyezzük, hogy a közreműködő szakemberek közül építészeti alkotásnál csak a téralakításban közreműködőket tekinthetjük szerzőnek.” Gyertyánfy Péter (szerk.): Nagykomentár a szerzői jogi törvényhez. Wolters Kluwer, Budapest, 2014, p. 361.

²⁰ A formalitásmentes oltalomról részletesen l. Gyertyánfy: i. m. (19), p. 68.

²¹ Szjt. 31. §, RSzjt. 15. § és Szjt. 108. § (1) bek. „A 31. § rendelkezéseit alkalmazni kell olyan művekre is, amelyeknek a korábban hatályos rendelkezések szerint számított védelmi ideje az egyes iparjogvédelmi és szerzői jogi jogszabályok módosításáról szóló 1994. évi VII. törvény hatálybalépéséig már lejárt.”

²² Uo., l. még: i. m. (5).

áll fenn a védelmi idő.²³ Megjegyezzük, hogy a védelmi idő eltelte után is lehetőség van a szerző emlékének megsértése címén, sajátos kulturális, kegyeleti jog alapján fellépni olyan magatartás miatt, amely a védelmi időn belül sértené a szerző jogát arra, hogy a művén vagy a művére vonatkozó közleményen szerzőként feltüntessék.²⁴

4. Ahogyan azt az SZJSZT több szakvéleményében is rögzítette, ezt a kérdést a hatályos Szjt. alapján kell megválaszolni.²⁵

4.1. Az átdolgozás joga

A megkereső által tervezett átépítés szerzői jogi szempontból *átdolgozásnak* minősül,²⁶ hiszen a tervezett *változtató, kiegészítő vonások önmagukban is olyannyira lényegiek, hogy megfelelnek az egyéni és eredeti mű követelményének* (alkotó jellegűek), és egyúttal az így létrejött mű együtt tartalmazza az eredeti alkotó személyiségi jegyeit mutató gondolati formákat is.²⁷ Nem osztjuk tehát a megkereső azon álláspontját, mely szerint az eredeti építészeti alkotásból a tervezett átalakítást követően nem maradna fenn egyéni, eredeti jellegű tükröző elem (például az épületegyüttes sziluettjében, városi tömegében fennmarad).²⁸

Bár a megkeresés azt tartalmazza, hogy a megkereső az eredeti terveket nem kívánja felhasználni, egy épület átdolgozása az építészeti alkotás terveinek átdolgozásával kezdődik, ezt követi – már a módosított tervek alapján – magának az építészeti alkotásnak az átdolgozása. Ezért a jogosult által adott átdolgozási engedélynek is kettősnek kell lennie: egyrészt ki kell terjednie magának az eredeti terveknek, másrészt az eredeti tervek alapján létrejött eredeti építészeti mű átdolgozására.²⁹

Fontos szempont ugyanakkor, hogy „a tulajdonosi jogok rendeltetésszerű gyakorlása nem eredményezheti a tervezőnek az építményhez fűződő szerzői joga megsértését. ... A tulajdonost megilleti az a jogosultság, hogy a tulajdonában álló épületet – ha annak igénye, illetve szükségessége a részéről felmerül – átépítse (annak építészeti kialakítását, rendeltetését stb. megváltoztassa), vagy akár elbontsa azt.”³⁰ A tulajdonost „megilleti tehát az a

²³ Megjegyezzük, hogy a megkereső által hivatkozott RSzjt. 51. §-ban szabályozott 15 éves védelmi idő egy rokonjogi védelmi forma esetére állt fenn, a tudományos vagy művészi alkotásnak nem minősülő, és ezért szerzői jogi védelem alá nem eső fényképek, ábrák és egyéb szemléltető eszközökre.

²⁴ RSzjt. 12. § (3) bek., Szjt. 14. § (2) bek.

²⁵ „Azt, hogy valamely cselekmény/magatartás szerzői jogi jogsértésnek minősül-e, akkor is a hatályos Szjt. alapján kell eldönteni, ha a mű elkészítésére és felhasználására a felek annak hatályba lépését megelőzően (1999. szeptember 1.) bármilyen korábbi szerzői jogi törvény hatálya idején kötöttek szerződést.” SZJSZT-05/2013. – i. m. (6) és i. m. (5).

²⁶ Szjt. 29. §.

²⁷ Gyertyánfy: i. m. (19), p. 190.

²⁸ Az eredeti épület lebontásával járó esethez képest (I. pl. SZJSZT-1/2006 – Építészeti mű átépítése) itt lényegesen eltérő helyzettel állunk szemben.

²⁹ I. m. (9).

³⁰ BH 427.2005.

jogosultság, hogy a tulajdonában álló épületet, ha annak reális igénye felmerül, átalakítsa, bővítse, funkcióját, rendeltetését megváltoztassa, vagy ha azt szükségesnek tartja, az épületet lebontsa, vagy az épületet teljes egészében átépítse. Ezek a rendelkezések önmagunkban nem sértik a tervezőt megillető szerzői jogokat.³¹ Azaz a tulajdonos tulajdonjogból fakadó jogosultságait akkor gyakorolhatja a szerző jogát *fogalmilag* sértő módon, ha az alkotás megváltoztatásához, vagy akár az épületben megtestesülő alkotás megsemmisítéséhez fűződő érdeke mögött olyan szükségszerű („reális”), magán- vagy társadalmi igény áll, amelylyel szemben a szerzői jog gyakorlása rendeltetésellenes joggyakorlásnak minősülne. Ezt a mérlegelést azonban *esetenként* kell elvégezni:³² a jogosult szerzői joga szempontjából a felhasználó hasznosítási jogosultságait érdekösszeméréssel kell mérlegelni.³³

Az eljáró tanács álláspontja szerint a városháza tervezett korszerűsítése mind a rendeltetészerű használathoz fűződő jogszerű tulajdonosi magánérdekre, mind a városháza és a városkép modernizálása kapcsán megjelenő társadalmi érdekre tekintettel reális tulajdonosi igényként fogható fel. Ez azt jelenti, hogy a vagyoni jog jogosultja az épület átépítésére vonatkozóan a felhasználási engedély megadását *nem tagadhatja meg* szerzői jogaira való hivatkozással, ugyanis ez a joggal való visszaélés tilalmába ütközne. Hangsúlyozandó ugyanakkor, hogy a felhasználásért méltányos ellenérték követelése nem visszaélésszerű magatartás a szerzők részéről. Összegezve: a vagyoni jog jogosultja a hozzájárulást *arányos, a jóhiszeműség és tisztesség követelményeinek megfelelő díjazást tartalmazó ajánlat* esetén nem tagadhatja meg.³⁴

4.2. Integritáshoz fűződő jog

A vagyoni jogokhoz hasonlóan a mű integritásához fűződő, szerzői, személyiségi jog építészeti művekre való alkalmazásával is számos esetben foglalkozott már az SZJSZT. Az Szjt.³⁵ és a következetes gyakorlat értelmében a szerzőnek az építészeti művek tekintetében a mű integritásához fűződő joga abban az esetben sérül, amennyiben az alkotás megváltoztatásának³⁶ eredményeképpen a külső megjelenés a lényegét érintő mértékig eltorzul, megcson-

³¹ A Legfelsőbb Bíróság Pf IV. 24 712/2001/6. sz. ítélete.

³² I. m. (28), SZJSZT-15/2010 – Építészeti alkotás engedélyezési tervének felhasználása kivitelezési terv elkészítésére és a felhasználási engedély terjedelme támogatási szerződés részét képező általános szerződési feltételek alapján.

³³ BDT2010. 2329.

³⁴ I. m. (5).

³⁵ Szjt. 13. §, 67. §.

³⁶ Ide nem értve az Szjt. 50. §-ában rögzített, a felhasználáshoz elengedhetetlen vagy nyilvánvalóan szükséges, a mű lényegét nem érintő változtatásokat.

kul, illetve a külső megjelenés vagy a rendeltetésszerű használat oly módon változik meg, hogy az a szerző becsületét, jó hírnevét sérti.³⁷

A jelen ügyben a tervezett átépítés az eljáró tanács álláspontja szerint *nem járna az integritáshoz fűződő jog sérelmével* a jogos tulajdonosi igényekhez igazodó joggyakorlás folytán³⁸ (a 4.1. pontban említett érdekösszemérés alapján). Másrészt bár részben a rendeltetésszerű használat és jelentős mértékben a külső megjelenés is megváltozik a tervek szerint, álláspontunk szerint ez nem eredményezné a szerzői becsület vagy jó hírnév sérelmét.³⁹ (Azzal együtt, hogy a megkereső maga is utal rá, hogy a külső megjelenés nagyrészt megtartható lenne, ám az átépítés során határozott elvárás a megjelenésében is teljesen megújuló homlokzat.)

Hozzáteesszük, hogy mivel feltételezhetően az átdolgozás joga a munkáltatót illeti meg, a munkáltatói rendes joggyakorlás (az átdolgozás engedélyezése) eleve beszűkíti a szerző lehetőségeit: az eredeti szerző jogosultsága mindössze arra terjedne ki, hogy kérje neve feltüntetésének mellőzését, amennyiben a változtatással nem ért egyet.⁴⁰

Mindezekon túl – az arculat lényeges megváltozására is tekintettel és a Magyar Építész Kamara etikai előírásaival is összhangban⁴¹ – az eljáró tanács azt tartja méltányos eljárásnak, ha a tulajdonos a szerzői személyhez fűződő jog jogosultját is értesíti a tervezett átépítésről, hogy a jogosultnak módja legyen az alkotásról fényképezés útján vagy egyéb módon másolatot készíteni.⁴²

Végezetül az eljáró tanács emlékeztet arra, hogy az eredeti tervezőt a névfeltüntetés joga – az adott műtípushoz és felhasználáshoz igazodó módon – az átdolgozást követően is megilleti.⁴³

Dr. Tomori Pál, a tanács elnöke
Dr. Pogácsás Anett, a tanács előadó tagja
Vadász Bence DLA, a tanács szavazó tagja

* * *

³⁷ I. m. (28), SZJSZT-35/2002 – Kórház tervdokumentációjának átdolgozása; SZJSZT-26/2004 – Építészeti látványtervek szerzői jogi oltalma és felhasználása.

³⁸ SZJSZT-08/2013: i. m. (6).

³⁹ Uo.

⁴⁰ Sztj. 30. § (5) bek.

⁴¹ I. m. (9)..

⁴² Ahogyan arra az SZJSZT-1/2006 (i. m. 28) is felhívja a figyelmet, ez levezethető az Sztj. 13. §-ának és az alapjául szolgáló Berni Uniói Egyezmény *bis* cikkének szelleméből.

⁴³ Sztj. 12. § (2) bek.

TÉRKÉPÉSZETI MŰVEK (ADATÁLLOMÁNYOK) SZERZŐI JOGI VIZSGÁLATA

SZJSZT-31/2017

A megkeresés tárgya

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (továbbiakban: NAV) végzésével a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 101. §-a, valamint a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 1. §-a alapján szakértői vélemény adására rendelte ki a Szerzői Jogi Szakértő Testületet (a továbbiakban: testület, illetve SZJSZT).

A megkereső hatóság által feltett kérdés

Kérem annak megállapítását, hogy a házkutatás során, a lementett térképprogramok, illetve az azok alapján készülő térképek, illetve a térképek elkészítésének módja szerzői jogokat sértenek-e.

A szakértő egyéb észrevételei.

*Az eljáró tanács szakvéleménye**Általános megállapítások*

A NAV kirendelése kapcsán az SZJSZT eljáró tanácsa szakértői vizsgálatát a részére megküldött iratok alapján végezte el. A feljelentés szerint a feljelentő „térképészeket, továbbá számítástechnikai adatrögzítőket, informatikusokat munkaviszonyban foglalkoztatva” készített térképet, útikönyvet, térképprogramot. A 2015. 06. 08-án kelt feljelentés kiegészítés rögzíti, hogy a Budapest-térképek kétharmadának elkészítése a feljelentőnek „10 évig tartott, négy főállású térképésszel.” V. Zs. tanúvallomásában elmondta, hogy az X Építőipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság (a továbbiakban: kft.) alkalmazásában térképészként dolgozik, a feljelentőnél pedig 15 évig dolgozott, „ott is mint térkép-rajzoló”. Nem voltak azonban az iratok között fellelhetők munkaszerződések, munkaköri leírások, esetleges belső szabályozók, így a szakértői tanács azzal a feltételezéssel élt, hogy a feljelentésben megjelölt egyes természetes személyek az Y Térképkiadó és Térképellátó Korlátolt Felelősségű Társaságnál (a továbbiakban: térképkiadó) és a kft.-nél munkaviszonyban álló személyek (illetve foglalkoztatottak) voltak, a térképészeti alkotások előállítására mun-

kaviszonyból, munkakörükből származó kötelezettségük (volt), és az Sztj. 30. §-ában írt,⁴⁴ munkaviszonyban alkotott művekre vonatkozó szabályoktól eltérő megállapodás (ideértve egy esetlegesen a munkaviszonyon kívüli körben létrejött felhasználási szerződést is) nem jött létre az érintettek között.

A szerzői művek tekintetében azért bír különösen nagy jelentőséggel az alkotás mögött húzódo jogviszony, mivel adott esetben a jogátruházás, megfelelő felhasználási engedély hiányában a szerzői vagyoni (és személyhez fűződő) jogokkal kapcsolatos joggyakorlás vitathatóvá válhat, és ez a kétely az ügy megítélését is döntően befolyásolhatja.

Szakvéleményében foglalt megállapításai szempontjából az eljáró tanács rögzíti, hogy a teljes körű adatok hiányában nem tette külön vizsgálat tárgyává, hogy az egyes alkotások közös vagy együttesen létrehozott műveknek minősíthetők-e. A szakértői vizsgálat az egyes térkép-adatállományok szerzői jogi védelmére és azok szerzői jogi kapcsolatára (származékos mű, szolgai átvétel) korlátozódott, ehhez kapcsolódóan az eljáró tanács előjáróban szükségesnek tartja az Sztj. következő rendelkezéseit ismertetni.

Az Sztj. 1. § (2) bekezdése értelmében *„Szerzői jogi védelem alá tartozik – függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e – az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen:*

...

j) a térképmű és más térképészeti alkotás,...”

„A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.” [Sztj. 1. § (3) bek.]

⁴⁴ Munkaviszonyban vagy más hasonló jogviszonyban létrehozott mű
30. § (1) Eltérő megállapodás hiányában a mű átadásával a vagyoni jogokat a szerző jogutódjaként a munkáltató szerzi meg, ha a mű elkészítése a szerző munkaviszonyból folyó kötelessége.

...

(3) A szerzőt megfelelő díjazás illeti meg, ha a munkáltató a felhasználásra másnak engedélyt ad vagy a művel kapcsolatos vagyoni jogokat másra átruházza.

...

(5) Ha a mű elkészítése a szerzőnek munkaviszonyból folyó kötelessége, a mű átadása a nyilvánosságra hozatalhoz való hozzájárulásnak minősül. A mű visszavonására irányuló szerzői nyilatkozat (11. §) esetén a munkáltató köteles a szerző nevének feltüntetését mellőzni. Ugyancsak mellőzni kell a szerző kérésére nevének feltüntetését akkor is, ha a művön a munkáltató a munkaviszonyból eredő jogaival élve változtat, de a változtatással a szerző nem ért egyet.

(6) A szerző munkaviszonyból folyó kötelessége teljesítéseként megalkotott művel kapcsolatos jognyilatkozatokat írásba kell foglalni.

(7) A munkaviszonyból folyó kötelesség teljesítéseként megalkotott műre vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell, ha közszolgálati, kormányzati szolgálati, állami szolgálati vagy közalkalmazotti jogviszonyban álló vagy szolgálati viszonyban foglalkoztatott személy, vagy munkaviszony jellegű jogviszony keretében foglalkoztatott szövetkezeti tag alkotta meg a művet.

Az Szjt. 4. § (2) bekezdése alapján „Szerzői jogi védelem alatt áll – az eredeti mű szerzőjét megillető jogok sérelme nélkül – más szerző művének átdolgozása, feldolgozása vagy fordítása is, ha annak egyéni, eredeti jellege van.”

A törvény 16. § (1) bekezdése szerint: „A szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető.”

„A mű többszörözésének minősül különösen a nyomtatással megvalósuló mechanikai, filmes vagy mágneses rögzítés és másolatkészítés, a hang- vagy képfelvétel előállítása, a sugárzás vagy a vezeték útján a nyilvánossághoz történő közvetítés céljára való rögzítés, a mű tárolása digitális formában elektronikus eszközön, valamint a számítógépes hálózaton átvitt művek anyagi formában való előállítása. Az építészeti alkotások esetében többszörözés a tervben rögzített alkotás kivitelezése és utánépítése is.” [Szjt. 18. § (2) bek.]

Az Szjt. 29. §-a alapján „A szerző kizárólagos joga, hogy a művét átdolgozza, illetve hogy erre másnak engedélyt adjon. Átdolgozás a mű fordítása, színpadi, zenei feldolgozása, filmre való átdolgozása, a filmalkotás átdolgozása és a mű minden más olyan megváltoztatása is, amelynek eredményeképpen az eredeti műből származó más mű jön létre”.

A szakértői vizsgálat

A vitás helyzet egyértelműen eldönthető a térképállományok tekintetében a rajzi csomópontok alaposabb vizsgálatával. Ezek nagyszámú egyezése ugyanis kizárja annak lehetőségét, hogy ugyanazon személy két, eltérő időpontban rajzolt térképművein ezek egybeessenek. Különösen célszerű a görbe vonalak (például a Városligeti-tó vagy a Duna partvonalrajza, illetve az egyes vasúti pályák) rajzolatának összehasonlító vizsgálata. A megalapozott szakvélemény kialakításához ezért szükségessé vált a térképkiadó tulajdonát képező állományok vizsgálata is, azaz hogy azok digitális rajzi megoldásai tételesen összevethetők legyenek a kft.-nél lefoglalt állományokkal.

A Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése értelmében a Szerzői Jogi Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást, nem tart helyszíni szemlét, és nem idézhető. Szükség esetén további adatok szolgáltatását kérheti a megkereső bíróságtól vagy hatóságtól, illetve a megbízótól. Az összehasonlítás teljes körű elvégzése érdekében az eljáró tanács a kormányrendelet 8. §-ának (1) bekezdése alapján további adatok szolgáltatását kérte a kirendelő nyomozóhatóságtól, amelyek átadását követően szakértői vizsgálatát valamennyi rendelkezésére álló adatra figyelemmel tudta lefolytatni.

Az eljáró tanács részére rendelkezésre bocsátott iratokban a VIII–IX. kerület, a II–XXII. kerület, a XVIII–XXIII. kerület, a IV–X. kerület, IV–XV. kerület térképe került megemlí-

tésre mint a jogsértéssel érintett művek. Az eljáró tanács rögzíteni kívánja azonban, hogy szakértői vizsgálatához nyomtatott formában mindösszesen a VIII–IX. és a III. kerület térképe került birtokába. Az egyes digitális állományok Budapest feljelentéssel érintett térkép-részleteit is tartalmazzák.

Az eljáró tanács a H. H. Sz. által összeállított – a sértett térképkiadó részéről bizonyíték-ként a feljelentéshez csatolt – térkép-részleteket elemző összeállítás egyes tételeire vonatkozó állítások helyállóságát a kft. munkáira vonatkozóan az igazságügyi informatikai szakértő által a kft.-nél lementett CorelDraw-rajzállományok segítségével vizsgálta meg. Az összefoglaló elemzésben megfogalmazott állítások valóságosak, azonban az alábbiakra tekintettel nem minősülnek meghatározónak a szerzői jogi jogsértést illetően.

V. Zs. tanúként történő meghallgatása (2016. március 18.) során kijelentette, hogy korábban 15 évig dolgozott a térképkiadónál, és az általuk kiadott térképek jó részét is ő rajzolta. A kft. összes térképe is az ő munkája, „a térképeket újonnan, teljesen a nulláról indulva” készítette el. Ha bármilyen egyezés kimutatható a két cég által kiadott térképeken, az ennek tulajdonítható.

Ugyanaz a térképész, ugyanarról a területről, azonos forrásmunkák felhasználásával igen hasonló, számos ponton egymással megegyező térképet készíthet el, és ez a rendelkezésre álló adatok alapján a vizsgált esetben sem történt másként. A grafikai megjelenés jelentős hasonlósága az alkotás folyamatában a digitális állományok szolgai átvételét nem támasztja alá.

A szakértői véleményezés szempontjából mindenekelőtt azt szükséges a szerzői jog terén megvizsgálni, hogy az egyes térképek egészükben vagy valamely részletükben egyéni-eredeti jelleggel bíró alkotásnak, szerzői műveknek minősülnek-e. Amennyiben ugyanis a térképkiadó valamely térképe nem részesülhet oltalomban, e térképre vonatkozóan bármely szerzői jogi jogsértés megállapíthatósága is kizárt volna. Jogsértés szempontjából ugyancsak lényeges, hogy mely szerzői jogot sért meg egy állítólagos átvétel (ekként különösen: a szerző átdolgozásra vagy a mű többszörözésére és terjesztésére vonatkozó jogait, illetve a műintegritás védelméhez kapcsolódó személyhez fűződő jogát⁴⁵). Ehhez szintén elengedhetetlen az „alapul vett” és az „átvevő” térképek védelmének vizsgálata.

Az eljáró tanács e vizsgálatot elvégezte, és megállapította, hogy mind a térképkiadó, mind a kft. térképei egyéni, eredeti jellegűek, elkészítésük a szakmai szabályok és elvárások által meghatározott mozgástérben megtett alkotói lépések eredménye, azaz szerzői jogi védelemben részesülnek.

A feljelentő állítása szerint az általa kiadott budapesti kerülettérkép „sorozatban Budapest egyes kerületeit egyedi módon jeleníti meg térképen”. Ennek az állításnak a kapcsán az eljáró tanács a rendelkezésére bocsátott VIII–IX. kerületi nyomtatott térképek vizsgálatával

⁴⁵ A szerző személyhez fűződő jogát sérti művének mindenfajta eltorzítása, megcsonkítása, vagy a mű más olyan megváltoztatása vagy a művel kapcsolatos más olyan visszaélés, amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes. (Sztj. 13. §)

a szerzői jogi értelemben vett szerkesztői jogok fennállását megállapítani nem tudta, lévén hogy álláspontja szerint e térképek esetén az elrendezések (a kerületek „csoportosításai”) egyéni-eredeti, sajátos jelleget nem mutatnak, rámutatva ugyanakkor arra, hogy jellegbitorlás, tisztességtelen piaci magatartás tekintetében az SZJSZT megállapítást nem tehet, vizsgálatot nem folytathat.

A további szakértői vizsgálat kifejezetten arra a kérdésre kereste a választ, hogy a kft. térképei a térképkiadó térképeinek átdolgozásai-e.

I.

A két cégtől származó digitális állományok összehasonlításakor egyértelműen megállapítható volt, hogy a fájlok rétegszerkezetének kialakítása és elnevezése többnyire megegyezik. Ez azonban csak azt támasztja alá, illetve valószínűsíti, hogy mindkét társaságnál V. Zs. hozta létre az állományokat saját munkamódszerét követve. Az eljáró tanács szavazó tagjának több évtizedes térképszerkesztői gyakorlati ismereteire alapozottan kijelenthető, hogy azonos személyek ugyanolyan térképtípus készítésekor, függetlenül attól, hogy mely megrendelő vagy munkáltató számára készítik a térképeket, azonos rétegszerkezetet és -megnevezéseket használnak. A térképészszakmában ez szokványos, életszerű.

II.

A korábban kifejtetteknek megfelelően a digitális állományok közös eredetének vizsgálatkor – amely közös eredet az engedély nélküli felhasználás (az átvétel, illetve átdolgozás) egyértelmű bizonyítéka – különösen célszerű a görbe vonalak (például a Városligeti-tó vagy a Duna partvonala, illetve az egyes vasúti pályák) rajzolatának összehasonlító elemzése. Annál inkább érdemes ezeket a térképi elemeket tanulmányozni, mert természetbeni elhelyezkedésük, fekvésük kevésbé gyorsan változik. Az utak átépítése vagy a beépítettség változása (bontások, új épületek stb.) sokkal gyakoribb. Éppen ezért a két cég Budapest területét ábrázoló térképi állományainak összehasonlításakor az eljáró tanács az alábbi tételes vizsgálatokat végezte el, és a következő megállapításokat tette.

1. A Duna partvonalának vizsgálata. Egyértelműen kizárható a közös digitális eredet. Sem a csomópontok száma, sem azok elhelyezkedése és rajzi jellemzői nem azonosak.
2. A Szilas-, a Csömöri- és a Mogyoródi-patak rajzának vizsgálata. Egyértelműen kizárható a közös digitális eredet. Sem a csomópontok száma, sem azok elhelyezkedése és rajzi jellemzői nem azonosak.
3. A Dunakeszi és Budapest határán, az M0 autópálya közelében fekvő tavak (Dunakeszi-kavicsbányató, Barrakuda-tó, Kavicsbányató) kontúrvonalának vizsgálata. Egyértelműen kizárható a közös digitális eredet. Sem a csomópontok száma, sem azok elhelyezkedése és rajzi jellemzői nem azonosak.

4. Az Orczy-kerti tó kontúrvonalának vizsgálata. Egyértelműen kizárható a közös digitális eredet. Sem a csomópontok száma, sem azok elhelyezkedése és rajzi jellemzői nem azonosak.
5. A Városligeti-tó kontúrvonala. Egyértelműen kizárható a közös digitális eredet. Sem a csomópontok száma, sem azok elhelyezkedése és rajzi jellemzői nem azonosak.
6. A Fővárosi Állat- és Növénykert tavainak vizsgálata. Egyértelműen kizárható a közös digitális eredet. Sem a csomópontok száma, sem azok elhelyezkedése és rajzi jellemzői nem azonosak.
7. A vasúti pályák vizsgálata a volt Józsefvárosi pályaudvar tágabb környezetében. Egyértelműen kizárható a közös digitális eredet. Sem a csomópontok száma, sem azok elhelyezkedése és rajzi jellemzői nem azonosak.
8. A vasúti pályák vizsgálata a Keleti pályaudvar tágabb környezetében. Egyértelműen kizárható a közös digitális eredet. Sem a csomópontok száma, sem azok elhelyezkedése és rajzi jellemzői nem azonosak.
9. A vasúti pályák vizsgálata a Nyugati pályaudvar tágabb környezetében. Egyértelműen kizárható a közös digitális eredet. Sem a csomópontok száma, sem azok elhelyezkedése és rajzi jellemzői nem azonosak.
10. Budavár falának – mint egyenes és görbe vonalakból felépülő, sajátos térképelemnek – a vizsgálata. Egyértelműen kizárható a közös digitális eredet. Sem a csomópontok száma, sem azok elhelyezkedése és rajzi jellemzői nem azonosak.

A fentieket összegezve megállapítható, hogy valamennyi vizsgált térképi elem (görbe vonalakból felépülő objektumok: a Duna és más vízfolyások, a tavak kontúrvonalai, illetve a különböző vasúti pályák nyomvonalai) esetében egyértelműen kizárható a közös digitális eredet. Sem a csomópontok száma, sem azok elhelyezkedése és rajzi jellemzői nem azonosak. Így az állományok – feljelentésben foglaltak szerint történt – jogsértő felhasználása kizárt.

III.

Az eljáró tanács elvégezte a H. H. Sz. által a sértett térképkiadó részéről összeállított, bizonyítékként a feljelentéshez csatolt térképészletek digitális állományrészleteinek is a tételes összehasonlítását. Ehhez is egyrészt az igazságügyi informatikai szakértő által a kft.-nél lementett CorelDraw-rajzállományokat, másrészt az adatszolgáltatásként a nyomozóhatóságtól bekért, és a térképkiadótól származó CorelDraw-állományokat használta fel az eljáró tanács. A vizsgálat eredménye alapján megállapítható, hogy az 1–6. jelű térképészletek esetében a közös digitális eredet kizárt.

Szakértői bizonyossággal állítható a fentiek összefoglalásaként, hogy minden egyes megvizsgált (különösen egyező feldolgozást, azonos digitális eredetet feltételező) térképrészlet esetében a közös digitális eredetet a térképkiadó által összeállított térképrészletpárok térképi objektumai rajzolatának tételes vizsgálata egyértelműen kizárta. *Ilyen módon a feljelenítő által sérelmezett térképek sem egészüket, sem részleteiket tekintve nem a térképkiadóhoz köthető alkotások, illetve azok származékos művei, hanem önálló alkotó munka eredményei. Ilyen formában az eljáró tanács álláspontja szerint a kft. térképei vonatkozásában nem állapítható meg szerzői jogi jogsértés.*

*Dr. Szilágyi István, a tanács elnöke
Dr. Tarr Péter, a tanács előadó tagja
Dr. Márton Mátyás, a tanács szavazó tagja*

Összeállította: Barsvári Tímea